

Typologie hodnot u současných středoškoláků

L. Osecká — O. Řehulková — E. Řehulka

Analýza hodnotového systému mládeže zahrnuje dva velké okruhy problémů: jedním z nich je postižení hodnotového profilu individua a druhým charakterizování určité populace nebo její části z hlediska její hodnotové orientace. Prvním okruhem problémů, který zahrnuje stanovení různých kategorií hodnot a jejich zjišťování u individua, se zabývala řada autorů, kteří vytvořili nejrůznější hodnotové systémy a nejrůznější metody pro výzkum hodnot.

Málo pozornosti bylo však věnováno problému adekvátního charakterizování mládeže z hlediska její hodnotové orientace. Za základní problém považujeme to, že mládež není z hlediska hodnotových hierarchií homogenní skupinou. Existují skupiny mládeže, které preferují určité hodnoty, a jiné skupiny, které preferují naprosto jiné hodnoty.

Domníváme se, že adekvátní metodou pro postižení hodnotové orientace mládeže je uplatnění typologie. Tyto typologie mohou být jak apriorní, tak empirické. Empirické typologie, vytvořené na základě empirických údajů pomocí metod shlukové analýzy, umožňují identifikovat jednotlivé typy hodnotových orientací a jejich zastoupení v populaci. V naší práci jsme použili jednu z nehierarchických metod shlukování.

Sledovali jsme preference devíti kategorií hodnot, a to hodnot allocentrických, intelektuálních, sociocentrických, estetických, zdokonalování, prestižních, příjemností, materiálních a emocionálních u středoškoláků, a to u 98 dívek a 90 hochů. Analýzu jsme provedli pro hochy a dívky zvlášť, poněvadž předpokládáme, že se typy u hochů a dívek liší. V obou skupinách jsme identifikovali šest typů.

Preference jednotlivých hodnot je u hochů velmi variabilní, výjimku tvoří intelektuální hodnoty, které jsou preferovány u všech typů.

Čtvrtinu populace tvoří typ, který preferuje především úspěch a pohodlí.

Druhý největší typ preferuje především materiální hodnoty, patří do něj pětina sledované populace. Kromě materiálních hodnot preferují tito hoši i pohodlí a emocionální hodnoty.

Estetické hodnoty jsou vůdčími pro další dva typy. U jednoho je preference estetických hodnot spojena především s preferencí pohodlí, u druhého s preferencí emocionálních hodnot. Dohromady tvoří třetinu populace.

Další typ preferuje sebezdokonalování a úspěch, avšak preferuje i hodnoty allocentrické.

Nejmenším typem je typ allocentricko-sociocentrický, který tvoří desetinu populace.

U tří typů dívek jsou vůdčími hodnotami allocentrické hodnoty: jejich preference je typická pro 60% dívčí populace. Jsou preferovány s hodnotami emocionálními, emocionálními a estetickými, a s hodnotami sociocentrickými a sebezdokonalováním.

Úspěch je hodnotou pouze pro dva typy dívčí populace, které tvoří čtvrtinu souboru. Je preferován s hodnotami intelektuálními a sebezdokonalením, kdežto u druhého s hodnotami emocionálními a estetickými.

Pro poslední dívčí typ je typická preference materiálních hodnot a pohodlí.

Hodnotové typy hochů a dívek nejsou shodné. Navíc se jednotlivé typy od sebe velmi odlišují. Tato nehomogenita preference jednotlivých hodnot má především praktické důsledky.

Jestliže charakterizujeme hodnotovou orientaci mládeže globálně, profilem průměrných preferencí jednotlivých hodnot, může nastat skutečnost, že tento hodnotový profil neodpovídá hodnotovému profilu žádné skupiny. Jakékoliv závěry o hodnotové preferenci mládeže jsou pak neplatné a z nich vyplývající opatření jsou neúčinná.

Profesionálno-etická složka v přípravě budoucích učitelův

Mária Gondová

Cieľom výskumu bolo zistiť úroveň a zastúpenie profesionálno-etickej zložky v príprave budúcích učiteľov (študentov pedagogických fakúlt, ako aj učiteľov v praxi — základných škôl). Teoretické východiská boli publikované v minulom čísle. V empirickom výskume sme sa zamerali na tieto oblasti:

1. Pedagogicko-psychologická príprava žiakov strednej školy na voľbu učiteľského povolania.
2. Osobnostné, profesionálno-pedagogické vlastnosti a schopnosti učiteľa.
3. Profesionálno-etické požiadavky na učiteľa v systéme jeho vzájomných vzťahov v pedagogickom procese.
4. Obsah, formy a metódy profesionálno-etickej prípravy študentov v systéme vysokoškolského pedagogického vzdelávania.
5. Profesionálno-pedagogická zameranosť práce vysokej školy — najdôležitejší predpoklad pripravenosti budúceho učiteľa na pedagogickú činnosť.